

Književna poročila.

Dr. Niko Županič: *Bela Srbija. U Zagrebu 1922. Posebni otišak iz »Narodne Starine«. Str. 11.*

To delo našega znanega pisatelja se peča z vprašanji, kako so se Slovani naselili na balkanskem polotoku. V znanstvu obstoji dvoje mnenj. Prvo se znači za dualistično teorijo, drugo za monistično; dualistično zastopata predvsem Kopitar in Miklošič, drugo Jagić, Niederle Jireček. Razlika je v tem, da smatrajo pripadniki monistične teorije prednike današnjih Jugoslovancev za eno in isto etniško maso, ki se je na balkanskem polotoku naselila istodobno, po drugi teoriji pa bi trebalo razlikovati pri Jugoslovanceh Slovence na eni strani, a Hrvate in Srbe na drugi strani. Izmed zgodovinskih virov podpira dualistično teorijo osobito spis cara Konstantina Porfirogeneta (912—959) »De administrando imperio«, ki mu pa Jagić odreka verodostojnost v pogledu na njegova sporočila o prihodu Hrvatov in Srbov.

Županič nam pa dokazuje v naznanjenem spisu, da navedbe Konstantina Porfirogeneta glede izvora Hrvatov in Srbov iz Bele Srbije, t. j. iz dežele, ki bi po priliki odgovarjala današnji Saksonski, niso neutemeljene. Poblize v okviru tega poročila njegovih argumentov ne moremo izvajati, zadostuje naj ugotovitev, da si je zasidral temelj za svoje trditve v sociologiji, ki ji je predmet tudi raziskavanje o postanku držav.

Koncem svoje kratke a zanimive razprave nam pisatelj obeta še obširnejšo o istem predmetu. Njegova nadaljna dela bomo tudi pravniki radi zasledovali, osobito sedaj, ko se je razvil oster dvoboj med dvema domačima zgodovinarjema o »staroslovanski in staroslovenski svobođi«. (Primeri razprave prof. dr. Hauptmanna in arh. dr. Mala v Času XVII, zvezek 4. in 5.)

Dr. M. Dolenc.

Ein altassyrisches Rechtsbuch — übersetzt von Hans Ehelolf. Mit einer rechtsgeschichtlichen Einleitung von Paul Koschaker. Verlag Carl Curtius in Berlin. Strani 1—44.

Prednjeazijski oddelek državnih muzejev v Berlinu je izdal to delo kakor svoj prvi zvezek arheoloških in literarnih spomenikov. Kdor se zanima za pravno zgodovino, poseže rad po njem. Za zgodovinsko najstarejšim zakonom starobabilonskega kralja Hammurabija, s katerim je ta veliki vladar dal svoji obširni državi edinstveno pravo, pride ta staroasirski pravni spomenik. Po mnenju prof. Koschakerja ga je pripisovati vladarju Tiglat-pileasrju I., ki je živel okoli 1100 l. pr. Kr. r. Na prvih 20 straneh nakazanega dela nam podaja Koschaker opis postanka in pa karakteristiko tega prastarega pravnega spomenika. On meni, da utegne biti privatno delo, kompilirano iz dveh starejših paralelnih zako-

nov; v drugi polovici se namreč nekako ponavljajo določila prve polovice. Podrobnosti tu ne moremo navajati. Naj zadostuje, da gre za nekakšno pravno zrcalo (Rechtsspiegel), ki je med babilonsko-asirskimi spomeniki novum. Tiče se to zrcalo skoro izključno prava glede žensk, osobito omoženih. Prof. Koschaker primerja to pravo s Hammurabijevim, kar dá delu posebno zanimivost. Ehelolfov prevod, ki obsega 58 paragrafov, je opremljen z bogatim kritičnim aparatom. Pokazuje nam v resnici od Koschakerja poudarjano dupliciteto določil. V splošnem pa zasnima v prvi vrsti kriminaliste sistematika kazni. Imamo celo vrsto kazni od batinanja preko osakačanja, kastracije, polivanja z raztopljeno smolo do smrtne kazni. Čudno, da način usmrčitve (§ 47 za čarodejstvo) ni naveden. Vsekakor pa je ta spomenik sijajno potrdilo starega pravila, da je prvobitna plast vsakega prava v zgodovinskem pogledu — kazensko pravo.

Dr. M. Dolenc.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca junija 1923.

— (Kronika društva »Pravnika«.) Petdeset let je poteklo, odkar je v veljavi naš kazenskopravdni red. Da proslavi dostojno ta dogodek, je sklicalo društvo na dan 23. maja 1923 sestanek, na katerem se je spominjal najprvo društveni načelnik gd. dr. D. Majaron onih težkih časov, ko je stopil kazenskopravdni red v veljavo. Nasprotniki so očitali vedno Slovencem, da naš jezik ni dovolj razvit in ni sposoben, da se uraduje in razpravlja v njem. Kazenskopravdni red pa je prinesel načelo javnosti in ustnosti; posledica tega je bila, da so se pri razpravah zasliševali obtoženci in priče v slovenskem jeziku, da so zagovorniki pleđirali v našem jeziku. Dokaz o sposobnosti našega jezika je bil doprinesen in nihče je ni mogel več tajiti. To dejstvo je poudarjalo tudi takratno naše časopisje, ki je pozdravilo z velikim veseljem zlasti prve porotne razprave. Zatem je govoril gd. univ. prof. dr. M. Dolenc »Ob petdesetletnici našega kazenskopravnega reda«. Predavanje, sestavljeno strogo znanstveno in efektno prednašano, je poudarjalo v prvem delu, kak napredek je značil ta zakon napram prejšnjim razmeram, v drugem delu pa se je pečalo največ s poroto, ki jo je tudi uvedel kazenskopravdni red za najtežje, politične in tiskovne delikte. Prav zanimiva so bila izvajanja gđ. govornika iz slovenske pravne zgodovine. Gđ. predavatelj je pokazal, da slovenskemu narodu udejstvovanje lajkov v pravosodju ni tuje. Imelo je že v poznem srednjem veku za »causae minores« ljudska sodišča, ki so se imenovala »veče«, a v vinorodnih krajih »gorske pravde«. Tudi danes ima porota mnogoštevilne pristaše med slovenskim ljudstvom. Na pobudo